

מחשבה קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

יומא דף סט-ב

רבי יעקב עמדין (יעב"ץ) הקדמה לסידור

ואיך לא יבוש הכופר בהשגחה ויעמוד נכלם, מי שיעיין ביחוד ענינו ומעמדנו בעולם, אנחנו האומה הגולה שהפזורה. אחר כל מה שעבר עלינו מהצרות והתמורות אלפים מהשנים, ואין אומה בעולם נרדפת כמונו. מה רבים היו צרינו, מה עצמו נשאו ראש^(כו) הקמים עלינו מנעורינו, להשמידנו לעקרנו לשרשנו. מפני השנאה שסבתה הקנאה, רבת צררוננו גם לא יכלו לנו^(כח) לאבדנו ולכלותינו.

כל האומות הקדומות העצומות אבד זכרם בטל סכרם סר צלם^(כט), ואנו הדבקים בה' כולנו חיים היום, לא נפקד ממנו בכל תוקף אריכות גלותנו, אפילו אות וניקוד אחד מתורה שבכתב, וכל דברי חכמים קיימים לא יטה לארץ מנלם^(ל), לא שלט בהם יד הזמן ולא כלם.

מה יענה בזה פילוסוף חריף, היד המקרה עשתה כל אלה. חי נפשי כי בהתכוני בנפלאות אלה, גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות שעשה הש"י לאבותינו במצרים ובמדבר ובארץ ישראל. וכל מה שארך הגלות יותר, עומקו, והתאוננו והתלוננו על אריכותו הנפלא בטרם היותו. והנה לא נפל מכל דבריהם ארצה. איה איפה פי המכחיש כלה כעשן וכענן, הלא יתבונן וכליותיו ישתונן^(לא), כי אלהי עולם ה' בלב שלם אליו יתחנן.

רבי צדוק הכהן – פוסד עקרים אות ו'

האור מתוך החושך רייקא הם משיגים דאדרבא הן הן גבורותיו וגדולתו ונוראותיו, שגם בגלות ובחושך ה' אור לנו. והאור שמתוך החושך הוא אור גדול יותר, שיוכל להאיר גם בתוך החושך. ועל כן חכמת תורה שבעל פה הוא דוקא בכלי מכוער יותר, דכפי תוקף החושך יותר - כן הוא מאיר יותר. ואור זה הוא במסורין והעלם שאינו בהתגלות בעולם הזה, ואדרבא מצד ההתגלות מראה ההיפוך, כענין הגלות נגד גבורתו ונוראותיו יתברך, שנראה כחושך וכיעור והעדר האור והיופי.

התורה לחכמים. דראשיהם הוא אנשי כנסת הגדולה שנקראו כן על שהחזירו עטרה ליושנה באמירת הגדול הגבור והנורא כמו שאמרו ביומא (סט, ב). היינו דמצד השגת הנבואה שהוא בהתגלות, הרי בהגלות מצד ההתגלות הוא בהיפך. אך מצד החכמה דתורה שבעל פה שהיא המגלה המסורין דתורה שבכתב כמו שאמרו בשמות רבה (מו, א) מי שמסורין שלו בידו כו'¹⁰⁸ שהוא נעלם בעולם הזה - רק מי שזוכין לעמוד על המסורין וההעלם והשגת